

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

№ 006 (7174)

"Naxçıvana gedən yol mütləq açılacaq və açılmalıdır"

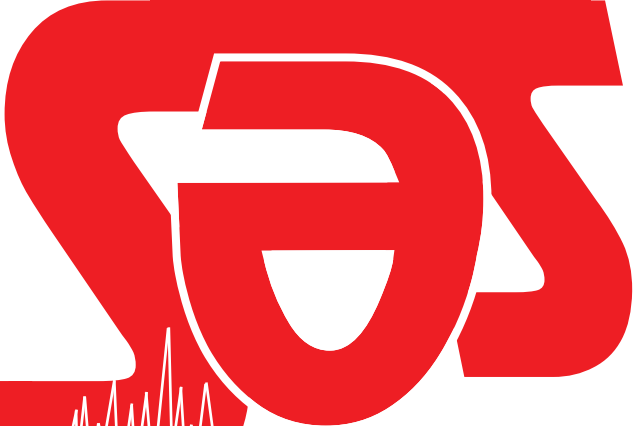

10

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıq və etibarlı dostluq!

2

14 yanvar 2024-ci il.
Qiyməti 60 qəpik

Fransaya Əlcəzairdən əks-zərbə

Bu il buraxılış imtahanları necə olacaq?

9

Yol verək, yer göstərək: unudulmağa qoymayaq!

6

"Paşınıyını sabit və sakit olmayan bir il gözləyir"

4

Burun əməliyyatı və ÖLÜM RİSKİ

12

Bəşəriyyətin ağciyərlərinə terrorun 2-ci seriyası: Plandemiya baş verəcəkmi?

15

Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən müasir dövrün tələbinə uyğun siyasi islahatlar, icra edilən iqtisadi proqram və sərəncamlar ölkəmizin nüfuzunun sərhədlərini genişləndirib. Müstəqil Azərbaycan özünün qonşusu olan və olmayan dövlətlərlə müxtəlif sahələrdə həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda qarşılıqlı faydalı münasibətlərini inkişaf etdirir.

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıq və etibarlı dostluq!

Prezident İlham Əliyev: "Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək"

Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə də ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafı ölkəmizin xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindədir. Ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələr yüksək səviyyədədir və ikitərəfli münasibətlər dostluq, əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri əlbəttə ki, dostluq və etibarlı tərəfdaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır.

Səfər çərçivəsində Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü olub. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana rəsmi və COP29 ilə bağlı səfərlərini, bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşləri və aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin COP29-da iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu mühüm beynəlxalq tədbirin uğurla başa çatdırılmasında Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlığı və bu ölkənin konsepsiyası da öz rolunu oynayıb.

Dövlət başçıları münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşdığını deyərək, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğuladılar. Hazırda ölkələrimizdə sabitliyin və əmin-amanlığın hökm sürdüyü qeyd olundu.

Siyasi münasibətlərimizin mükəmməl səviyyədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev iqtisadi-ticarəti əlaqələrin genişləndiyini qeyd etdi, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyaların da dostluğumuzun və tərəfdaşlığımızın nümunəsi olduğunu vurğuladı. Həmçinin ölkələrimizin ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq etdiyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı ikitərəfli, regional, global, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Ərəb ölkələri də mütəmadi olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə öz dəstəyini ifadə edib. Eyni zamanda, Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün

üzləri Azərbaycanın hazırda sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatının (QH) da üzvləridir. İslamofobiya meyillərinə qəti şəkildə qarşı çıxan Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başladılan "Bakı Prosesi" sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyətlərə-

rası dialoqun dünya miqyasında təbliğinə güclü təkan verib. Məhz bu proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərəarası Dialoq forumları təşkil edilir.

ƏRƏB DÜNYASI İLƏ TARİXİ-MƏDƏNİ BAĞLILIĞI YARADAN SƏNƏDLƏR

Müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın dünya dövlətləri, təşkilatları ilə əməkdaşlığı və dostluq münasibətləri dövlətlər arasında qarşılıqlı anlaşmanın qurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Mövcud münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında qurulub, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına üstünlük verilib. Ölkələr arasında bu günə qədər imzalanmış sənədlər əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açıb. Son illərdə ölkəmiz etibarlı tərəfdaşa çevrilərək, beynəlxalq aləmdə nüfuzu yüksəlib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü uğurlu xarici siyasət nəticəsində Avropa ölkələri, Türk dünyası ilə yanaşı, ərəb dövlətləri ilə münasibətlər yeni inkişaf mərhələsinə

qədəm qoyub. Ötən tarixi dövrə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycanın ərəb dünyası ilə tarixi-mədəni bağlılığı yaradan sənədlər mövcuddur. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələr yaradılıb. İki ölkə arasında səfirlik səviyyəsində rəsmi münasibətlər qurulub. Belə ki, Azərbaycanın 1997-ci il tarixli Qanunu ilə Azərbaycan Respublikasının Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində Səfirliyi təsis edilib. Həmin səfirlik 2001-ci il 16 iyun tarixindən etibarən BƏƏ-nin paytaxtı Əbu-Dabi şəhərində fəaliyyət göstərir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev İslam dünyası, ərəb ölkələri ilə əlaqələrə də həmişə xüsusi diqqət yetirib. Ümummilli Liderin əsasını qoyduğu bu əlaqələr indi uğurla davam etdirilərək yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. 2006-cı il noyabrın 20-21-də Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfəri iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına təkan verib.

Ardı Səh. 3

Azərbaycan - BƏƏ: strateji tərəfdaşlıq və etibarlı dostluq!

eləcə də hər iki ölkənin bugünkü mərasimə böyük əhəmiyyət verdiyini nümayiş etdirir. Birincisi, ona görə ki, artıq göstəriləndi kimi, bu, regionda ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır və ikincisi, ona görə ki, artıq qeyd etdiyim kimi, bu, sadəcə, başlanğıcdır", - deyə Prezident bildirib.

Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uzaqgörən siyasəti nəticəsində bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir və elektrik enerjisi, əsasən, yaşıl enerjinin önəmli təchizatçısına çevrilməyi planlaşdırır.

İKİ ÖLKƏ ARASINDA MÜNASİBƏTLƏRDƏ STRATEJİ TƏRƏFDƏŞLİQ

Müasir dövrümüzdə dünyaya açıq olan Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, eləcə də xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizi meqa enerji layihəsini öz tərəfdaşları ilə birgə başa çatdırıb. Bu layihə Azərbaycandan Cənubi Avropaya gedən interqasiya edilmiş boru kəmərləri sistemini qurub ki, həmin boru kəmərinin uzunluğu isə 3500 kilometrə malikdir. Azərbaycan ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və digər sahələrdə sıx əməkdaşlıq həyata keçirir. Bu əlaqələrin daha da genişləndirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Bizim böyük planlarımız var və əminəm ki, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək. Əminəm ki, daha çox layihələr olacaq... Mən Azərbaycana etibar edən, bərpaolunan enerjiyə böyük həcmdə investisiya yatırmağı qərar verən və Azərbaycanın yaşıl gündəliklə bağlı hədəflərə çatmasına imkan yaradacaq şirkət olan "Masdar"a xüsusi minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Bugünkü layihə gələcəkdə həyata keçiriləcək çoxsaylı layihələrin birincisidir" - deyən Prezident bildirib ki, biz mərhələlərlə 10 qıqavata qədər bərpaolunan enerji istehsal etmək üçün birgə işləməyi planlaşdırırıq və bu, regionun enerji inkişafında tam bir inqilab olacaq, çünki Azərbaycan dünyada ilk dəfə XIX əsrin ortalarında neftin istehsal olunduğu ölkədir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında sənədlərin imzalanması əlaqələrin davamlılığına əsaslanır. Belə ki, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Neftçala rayonunun Bankə qəsəbəsində Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Biləsuvar rayonunda Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi" və "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Abşeron-Qaradağ rayonunda quruda külək enerjisi layihəsi ilə bağlı investisiya müqaviləsi" imzalanıb.

İki ölkə arasında münasibətlər bir çox sahədə strateji əhəmiyyət daşıyır. Bu gün Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. "Masdar" ilə aparılan əməkdaşlıq Azərbaycanı yaşıl enerjinin çox mühüm ixrac mənbəyinə çevirəcəkdir.

Son illər Azərbaycanla BƏƏ arasında hərtərəfli əlaqələrin genişlənməsi, xüsusilə də nəhəng enerji layihələrinin reallaşdırılması münasibətləri yeni mərhələyə çıxarıb. Bu əlaqələr münasibətlərin daha yüksək səviyyəyə qaldırılmasına öz töhfəsini verir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Əvvəli-Səh-2

Səfəri çərçivəsində iki ölkə arasında iqtisadi, ticari və texniki əməkdaşlıq, gəlirlərə və əmlaka görə vergilərə münasibətdə ikiqat vergitutmanın aradan qaldırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması, səhiyyə və tibb elmi, hərbi əməkdaşlıq, həmçinin ali təhsil sahələrində əməkdaşlıq haqqında sazişlər bağlanıb. Bundan başqa 14 mart 2012-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Dubay şəhərində Baş Konsulluq təsis edilib. 2005-ci ildə Azərbaycan ilə Ərəb Dövlətləri Liqası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanması, 2007-ci ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Misir Ərəb Respublikasına rəsmi səfəri və s. bu ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafına öz töhfəsini verir. Mövcud əlaqələr mövcud münasibətlərin davamlığını, strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

XƏZƏR REGIONUNDA VƏ MDB MƏKANINDA ƏN BÖYÜK GÜNƏŞ ELEKTRİK STANSİYASI

Son illər ölkələrimiz arasında iqtisadiyyat, o cümlədən energetika sahəsində əlaqələr dinamik inkişafdadır. 2017-ci ildən bəri Dubay şəhərində ölkəmizin ticarət nümayəndəliyi, 2019-cu ildən isə yerli məhsullarımızın BƏƏ və Körfez ölkələrində satışını təşkil etmək və "Made in Azerbaijan" brendinin BƏƏ bazarında daha çox tanıtmaq üçün "Azərbaycan Ticarət Evi" fəaliyyət göstərir. Hazırda Azərbaycanda BƏƏ investisiyalı 350-dən çox kommertiya qurumu qeydiyyatadır.

Vurğulayaq ki, 2021-ci il aprelin 6-da Azərbaycanın Energetika Nazirliyi, "AzərEnerji" ASC və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında

investisiya, enerji alqı-satqısı və ötürücü şəbəkəyə qoşulma ilə bağlı müqavilələr imzalanıb. Stansiyanın təməlqoyma mərasimi isə 2022-ci il martın 15-də "Gülüstən" sarayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə qoyulub. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası Xəzər regionunda və MDB məkanında ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır. Stansiya 262 milyon ABŞ dolları dəyərində xarici sərmayə hesabına tikilib. Ölkəmizdə xarici investisiya cəlb edilməklə reallaşdırılan sənaye miqyaslı ilk günəş elektrik stansiyasıdır. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışında bunu əlamətdar nailiyyət kimi dəyərləndirib. "Mən Azərbaycanın inkişafına verdiyi bu möhtəşəm töhfəyə, həmçinin yaşıl enerjiyə keçidlə bağlı ölkəmizə sadiqliyinə görə "Masdar"-ı, onun rəhbərliyini təbrik etmək istərdim... Bu, tərəfdaşlığımızın və dostluğumuzun yaxşı nümunəsidir,

“Prezidentin müsahibəsindəki bütün məqamlar əhəmiyyətlidir”

“Prezident İlham Əliyevin müsahibəsi Azərbaycanımızın gələcəyi ilə bağlı böyük bir yolun xəritəsi idi”. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Gələcək Azərbaycan Partiyasının sədri Ağasif Şakiroğlu deyib. Onun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyev müsahibəsində keçən il Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişaf etdiyini, icmal büdcənin 48 milyardı ötdüyünü bildirib: “Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan tarixində bundan böyük büdcə göstəricisi olmayıb.

Cənab prezident yerli telekanlara ənənəvi müsahibəsində bir çox maraqlı məqamlara toxundu. Bu həm də Azərbaycanın keçmişini, bu gününü və gələcəyini özündə əks etdirən vacib tezislər kimi qeyd edilməlidir. 2020-ci ildəki qələbəmiz və antiterror əməliyyatı ilə ölkəmiz suverenliyini tam bərpa etməklə dünyada unikal dövlət

olmağımızı və inkişaf etməyimizi faktlar və rəqəmlərlə əsaslandırdı. Həmin fikirlərdən biri də ölkə iqtisadiyyatının inkişaf tempi ilə bağlı oldu ki, cənab prezident icmal büdcənin 48 milyardı ötdüyünü göstərməklə dünyada unikal hal olduğunu dilə gətirdi. Hazırkı büdcəmiz ölkə tarixində ən böyük büdcə hesab olunur. Bu həm də zəfər, uğur büdcəsidir. Büdcədə həm hərbi, həm sosial iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, ixrac-idxal spektrunda uğurlar qeyd edildi. Təbii olaraq ölkədə yerli sahibkarlığın inkişafı üçün dövlət dəstək alətlərinin qeyd edilməsi və təbii olaraq ölkə iqtisadiyyatının tempini özünə əks etdirir. Cənab Prezident qeyd etdi ki, dövlətin büdcəsi onun inkişafını özündə əks etdirir və 2025-ci ilin icmal büdcəsi bu il də Azərbaycanın inkişafını özündə əks etdirir. Qazanılmış uğurlar 2025-ci ildə də davam edəcək.

Büdcənin neftdən asılılıq tempi də azalmaqdadır. Bu da iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorundakı inkişafının göstəricidir. Əsasən də ölkəmizdə siyasi mühitin stabilliyi, əmin-amanlığın bərqərar olması əsas rollardan birini oynayır. Cənab İlham Əliyev ölkəmizin inkişaf sahələrinə nəzər yetirərək bu sahədə iqtisadiyyatımızın inkişafı ilə bağlı islahatları və planları konkret faktlarla qeyd etdi.

Eyni zamanda Prezident müsahibəsində Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Ermənistanın mövqeyini qeyd etdi və vurğuladı ki, Zəngəzur dəhlizi açılmalıdır. Artıq bu, Ermənistan tərəfinə də bir siqnaldir və düşünürük ki, Ermənistan bu məsələlər barəsində çox diqqətlə düşünməlidir.

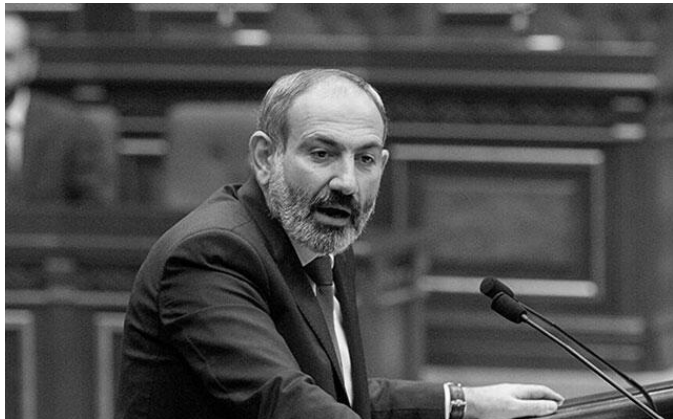
Hesab edirəm ki, Ermənistanın indiki situasiyada sülh müqaviləsi-

ni imzalanması yolundakı göstərdiyi qeyri-adekvat siyasətidir. Ermənistan hakimiyyəti bu məsələdə də çox qətiyyətli addımlar atmalıdır. Azərbaycan sülh istəyir, lakin Ermənistan sülh istəmirsə, o zaman o sülh bizə də lazım deyil. Biz müstəqilliyimizi bərpa etmişik. Bu gün biz qürurlu xalqıq, sürətlə inkişaf edirik. Cənab Prezident qətiyyətlə vurğuladı ki, Ermənistanın belə qeyri-adekvat münasibətlərinə bizim səbrimizin çox olmadığını onlar yaxşı bilir. Erməni cəmiyyəti bunu artıq çox ciddi siqnal kimi qəbul edir. Cənab Prezidentin bir fikri də hazırda hələ də erməni teleqram kanallarında sürətlə yayılmaqdadır və ermənilər bunun kimin tərəfindən edildiyinin fərqi yoxdur. Cənab Prezident qeyd etdi ki, Ermənistanda faşizmin kökü kəsil-

məli, məhv edilməlidir və bunu Ermənistan özü etməlidir. Ermənistan bunu etməsə, biz edəcəyik. Yəni bu da bugünkü Ermənistan siyasi hakimiyyətinə bir siqnaldir. Radikal, faşist ideologiya daşıyıcıları mütləq məhv edilməlidir. XXI əsrdə bu ideologiyaları daşıyanlara yer olmamalıdır. Bu məsələdə də Prezidentimiz Ermənistanla mühüm mesajlar çatdırdı”.

Prezidentin müsahibəsindəki bütün məqamlar Azərbaycanın dünəni, bu günü və gələcəyi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Hesab edirəm ki, buna sirdən müsahibə kimi yanaşmaq böyük səhv olardı. Müsahibə Azərbaycanımıza qarşı olan bir sıra dünya dövlətlərinə, dünya liderlərinə diplomatik ultimatum idi”.

Ayşən Vəli

“Ermənistan Azərbaycanla sülh danışıqların aparıldığını israrla bildirib, sülh sazişini imzalamaq iddiasında olduğunu deyir. Hətta səhv etmirəmsə, Azərbaycan tərəfinə 12 bəndlik təkliflər paketi təqdim edib. Bununla yanaşı olaraq Ermənistan silahlanır, sərhəd bölgəsində hərbi istehkamlar inşa edir, Rusiya ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Şurasında iqtisadi əlaqələrini inkişaf etdirir. Bu əlaqələrdə kosmik artım müşahidə olunur. 2023-cü ildə 8 mlrd, 2024-cü ildə 14 mlrd dollarlıq bir ticarət dövriyyəsi var. Amma digər tərəfdən də Avropa İttifaqı ilə əlaqələri dərinləşdirməyə və üzv olmağa cəhd göstərir”. Bu sözləri hüquqşünas, siyasətçi Əli Mustafə SİA-ya açıqlamasında deyib.

Azərbaycan-Ermənistan sərhədlərində Avropa İttifaqının müşahidəçilərini saxlamağa çalışır. Lakin digər tərəfdən də bütün bunlara qarşı olan İranla əməkdaşlıq içərisindədir. Bunların hamısını uzlaşdırmaq olduqca çətindir. Bir formada sanki erməni diplomatiyası bunları reallaşdırmaq üçün özünü zorlayır, həmçinin Ermənistan 2025-ci il dəyişiklikləri üçün çox ciddi risklər vəd edir. Azərbaycanla münasibətləri tənzimləmək istəyir, lakin Naxçıvana yol vermir, Zəngəzur dəhlizinin açılmasına razı deyil. Türkiyə ilə münasibətləri nizama salmağa çalışır, amma eyni zamanda bölgədə Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərindən, Türkiyənin buradakı nüfuzunun artmasından endişəlidir. Əlbətdə bir tərəfdən silahlanmaq, digər tərəfdən Azərbaycanla yaxınlığa cəhd etmək, Avropa İttifaqı ilə əmək-

“Paşinyanı sabit və sakit olmayan bir il gözləyir”

Siyasətçinin sözlərinə görə, bunlar ziddiyyətli və paradoksal hallar olduğuna görə Ermənistan üçün müəyyən risklər, kotaklizmlər vəd edir: “Eyni zamanda Ermənistan ABŞ və Avropa ilə yaxın əməkdaşlıq edib daha çox ora inteqrasiya olunmağa və

daşlıq, həm də Rusiya ilə iqtisadi əlaqələri inkişaf etdirmək, yəni bütün bunlar hamısı sonda bölgədə və Ermənistanda toqquşan maraqların müəyyən nəticələrə gətirib çıxarmasını şərtləndirəcək. Konkret olaraq Zəngəzurla bağlı məsələdə bizim maraqlarımızı təmin etməyəcəksə, o zaman biz başqa addımlar atmalı olacağıq. Qərbi Azərbaycanlıların Ermənistanla qayıtmasına imkan verməyəcəksə təbii ki biz məmnun

bunların hamısı Paşinyan üçün sərt ilin olacağını vəd edir, onun nüfuzu Ermənistanda sürətlə azalır. Bu da sonunda Ermənistanda hakimiyyət boşluğu yarada bilər. Əlbətdə hakimiyyətin dəyişməyində, devrilməyində Rusiya da maraqlıdır. Amma Qərb ölkələri Paşinyanı qorumağa çalışır, eyni zamanda bunlarla yanaşı Ermənistanın daxilində müəyyən gərginliklər müşahidə edəcəyik. Xüsusilə 2026-cı ildə gözlənilən seçkilər öncəsi onun rəqibləri də güclənməyə və Paşinyanın nüfuzunu sarsıtmağa çalışacaqlar. Ermənistanda baş verəcək böyük hadisələri, katoklizmlərin əhəmiyyətli bir hissəsi Tramp Administrasiyasının bölgə və Ermənistan barəsində siyasəti ilə bağlı olacaq. Tramp prezidentliyindəki ABŞ Ermənistanla nələri vəd edəcək, Rusiya və İrandan qorumağa çalışacaq ya yox, ümumiyyətlə Ermənistanın hansı addımlar atacağı olduqca gərgin bir il vəd edir. Ermənistan bu il risklərlə, sürprizlərlə üz-üzə gələcək. Hər halda dünyada olan qütbləşmə məsələsi dərinləşdikcə Ermənistanında bölgədəki tədirgənliyi artacaq. Artıq yeni çox qütblü dünyada bölgə dövlətləri ilə bir yerdə olmaq məcburiyyətində olacaq. Bu baxımdan onun Avropa İttifaqı, ABŞ və Rusiya ilə təmasları, bölgədəki digər güclərin geometrik maraqları ilə toqquşması nəticəsində Ermənistan üçün sadə bir il olmayacaq. Həm regional, həm də daxili siyasət baxımından Paşinyanı sabit və sakit olma-ya bir il gözləyir”.

Keyrənsə Piriyyəva

olmayacaq. Avropa İttifaqının müşahidəçilərini Ermənistan ərazisində saxlayacağısa əlbətdə İranla da münasibətlər gərginləşəcək”.

Bununla yanaşı ekspert sözlərində Avropa İttifaqına doğru sürətli inteqrasiya, yəni onun üzvü olma çabaları onun Rusiya ilə də münasibətlərində gərginliklər yarada-yağını vurğulayıb: “Düşünürəm ki, bütün

SOS: yanğınlar ekosistemi məhv edir!

Dünyanın quru ərazisinin üçdə birini əhatə edən və canlı aləmin yarıdan çoxuna ev olan meşələr dünya ekosisteminin ən vacib qollarından biri hesab olunur. Quruda yaşayan canlıların 80%-nin sağ qalması meşələrdən asılıdır. Meşələrin məhvina görə sayı azalan heyvanların ölümü ekosistemdə böyük bir boşluq yaratmaq deməkdir. Növünə, yaşına və iqliminə görə bəzi istisnalar olsa da, orta hesabla bir ağac bir gündə 10-12 insanın ehtiyacı olan qədər oksigeni istehsal edir. Yəni sadəcə bir ağac kəsilsə, 10-12 adam 1 günlük oksigen ehtiyatını itirir.

Başqa sözlə, 1 ağac insan ömrünün bir günü deməkdir. Üstəlik, meşələr təxminən 1,6 milyard insan üçün qazanc mənbəyidir.

Yanğınlar meşələrin mövcudluğu üçün ən böyük təhlükədir. Xüsusilə yay aylarında

helikopter, çox sayda texnika və təxminən 370-ə yaxın canlı qüvvə cəlb edildi. İzmirdəki yanğınların söndürülməsində isə 3 təyyarə, 15 helikopter, çox sayda texnika və canlı qüvvə iştirak edirdi. Ölkənin Manisa

Rəhbərliyi (AFAD) sədri Okay Memiş, ilkin müşahidələrə görə, avqustun 15-də başlayan meşə yanğınlarında İzmir, Manisa və Aydında ümumilikdə 142 binanın zərər çəkdiyini bildirdi. Bunlardan 11-i dağılıb, 92-si ağır, 32-si isə yüngül zədələnib. Okay Memiş meşə yanğınlarından zərər çəkmiş vətəndaşlara ən böyük təsəllinin yanğınlarda can itkisinin olmaması olduğunu bildirdi. Ölkə üzrə ümumilikdə 4700 vətəndaş meşə yanğınlarından zərər çəkmiş yaşayış məntəqələrindən təhlükəsiz ərazilərə təxliyə edildi.

İzmir valisi Süleyman Elban avqustun 17-də Menderes mahalının Şaşal rayonundakı meşəlik ərazidə başlayan yanğının

lar səmanın hislə örtülməsinə və Günəşin önünün bağlanmasına səbəb olur. Yanğınlar zamanı milyonlarla canlı məhv olur, dünyanın canlı orqanizm balansını pozulur. Yanğınlar həmçinin kənd təsərrüfatı ərazilərində məhsuldarlığa təsir edir, bunun da nəticəsində dünya miqyasında qıtlıq baş verə bilər.

Meşədə təhlükəsizlik tədbirləri görülmədən yandırılan və söndürülməmiş ocaq, meşəyə atılan kibrit və ya söndürülməmiş siqaret kütüyü, günəş şüasının qızdıraraq otları yandıracaq qədər istitdiyi şüşələr böyük yanğınlara səbəb ola bilər. Bir meşənin yanması orada yaşayan minlərlə canlınin tələf olması, atmosferin cirkənməsi,

təbii və ya insan faktorları nəticəsində baş verən yanğınlar yüz illər boyu böyüyən ağacların qəfil məhvina, təbii tarazlığın pozulmasına, meşədə canlı növlərinin və təbii yaşayış yerlərinin nəslə kəsilməsinə, torpaqda üzvi maddələrin itirilməsinə səbəb olur. Meşə yanğınları adətən hiss olunmadan başlayır, sürətlə yayılır, bütün meşəni məhv edir. Yanğınlar ildırım çaxması, vulkan püskürməsi və yüksək temperatur kimi səbəblərdən, həmçinin səhlənkərlilik, ehtiyatsızlıq və qəsdən baş verir.

Son bir neçə ildir ki, Türkiyədə meşə yanğınları tez-tez təkrarlanır. Son yanğın isə 5 gün öncə baş verdi. İzmir, Aydın, Bolu, Manisa, Karabük və Uşak vilayətlərində ciddi meşə yanğınları qeydə alındı. Ölkənin bütün qurumlarının aidiyyəti orqanları hadisə bölgələrinə təxliyə edildi. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Azərbaycanın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Aviasiya dəstəsinin "BE-200ÇS" tipli amfibiya təyyarəsi də ən şiddətli yanğınların baş verdiyi bölgələrdən olan İzmirdə söndürmə işlərinə dəstək məqsədilə Türkiyəyə göndərildi.

Təkcə Aydındakı yanğın vilayətin cənub və şimal hissələrində təxminən doqquz kilometrlik xətt üzrə yanğın baş verdi, buradakı yanğınların söndürülməsinə 7 təyyarə, 15

vilayətində 7 helikopter fəaliyyət göstərirdi. Bolu vilayətində də vəziyyət eynidir. Sıx meşəlik ərazidə başlayan yanğının söndürülməsinə Bolu ilə yanaşı, ətraf vilayətlərdən də hava vasitələri cəlb olunub. Bölgədə 12 helikopter, çox sayda yanğınsöndürən avtomobil və 1500-ə yaxın canlı qüvvənin iştirakı ilə alovla mübarizə fasiləsiz davam edirdi. Çankırının İlgaz rayonunda meşə yanğını qurudan və havadan gələn qrupların müdaxiləsi ilə nəzarətə götürülüb. Yanğın zamanı 44 hektar əraziyə ziyan dəydiyi bildirilib.

Meşə yanğınları ilə bağlı son vəziyyəti şərh edən Kənd Təsərrüfatı və Meşə Naziri İbrahim Yumaklı İzmir Menderesdəki yanğının qismən nəzarət altına alındığını açıqlayıb. Rəyasət Heyətinin Rabitə Müdirliyi son 4 gündə meşə və kənd yerlərində baş verən 306 yanğına müdaxilə edildiyini, 304 yanğının söndürüldüyünü bildirir. Prezidentin sosial media hesabından edilən açıqlamada, "Son 4 gündə meşələrdə və çöllərdə baş verən 306 yanğına meşə qəhrəmanları müdaxilə etdi. Meşə yanğınlarına nəzarət etmək üçün qruplar havadan və qurudan müdaxilə edərək 304 yanğını söndürdü", - deyərək qeyd edilir.

Fövqəladə Hallar və Fövqəladə Hallar

elektrik naqilinin qırılması nəticəsində yaranan qıtlıq və qısaqapanmadan qaçnaqlandığını bildirdi. Bayındır rayonunda, Ödəmişdə baş verən yanğının səbəbinin təmir işləri ilə əlaqələndirirlər, Tiredə isə öz heyətlərində piknik edərkən diqqətsizlikdən yanğına səbəb olanlar barədə məlumatlar var. Ölkə üzrə yanğınlarla bağlı yeddi nəfər saxlanılıb, onlardan ikisi həbs edilib. Məhkəməyə həbs olunanlar var, hələ də prokurorluqda olan və məhkəməni gözləyənlər var.

Meşələr dünyanın ağciyərləridir, çünki canlıların yaşaması üçün lazım olan oksigenin böyük hissəsini təmin edir. Meşələr bitki və heyvanlar üçün təbii su mənbəyidir. Həmçinin meşələr bitki örtüyündə və torpaqda böyük miqdarda karbon saxlayır ki, bu proses də iqlimə müsbət təsir edərək global istiləşmənin qarşısını alır. Su buxarını kondensasiya edərək yağışın yağmasına səbəb olur. Meşələr vəhşi təbiəti qoruyur və heyvanların sağ qalmasını təmin edir. Bundan əlavə, meşələr daşqınların, sürüşmələrin, uçqun təhlükələrinin, həmçinin səhrələşmənin və havanın çirkənməsinin qarşısını alır.

Ümumiyyətlə, tək Türkiyədə deyil, son illər dünyanın müxtəlif ərazilərindəki meşələrdə böyük yanğınlar baş verir. Bu yanğın

dolayısı ilə insanlara təhlükədir.

Türkiyədə bir neçə il öncə də böyük yanğın baş vermişdi. Antalyanın Manavqat bölgəsində 2021-ci ildə başlayan meşə yanğınları Türkiyənin bir çox şəhərlərinə yayıldı. Əksəriyyəti Aralıq dənizi, Egey, Mərmərə, Qara dəniz və Anadolu bölgələrində ümumilikdə 53 vilayətdə baş verən 299 meşə yanğınında 8 nəfər həyatını itirdi, 150 min hektardan çox meşə sahəsi yandı, minlərlə heyvan tələf oldu.

Son günlər gündəmdə olan Amerika yanğınları da ekologiyaya ciddi zərər verdi və hələ də verməkdədir. ABŞ Los-Anceles şəhəri tarixində ən böyük meşə yanğınları ilə mübarizə aparır. Ən azı 24 nəfər həyatını itirib, 12 mindən çox ev və iş yeri külə dönüb. 153 min insan təxliyə edilib, 166 min insan təxliyə əməllərinə hazır olmaq barədə xəbərdarlıq edilib. Yanğınların maliyyə yükü 150 milyard dollar civarındadır. Yanvarın 7-də axşam saatlarında Los-Ancelesin müxtəlif yerlərində başlayan və güclü külək səbəbindən sürətlə yayılan yanğınlar indiyədək 37 min hektardan çox ərazini yandıraraq. Fəlakətin eko-zərərləri barədə hələ dəqiq hesablamalar aparılmasa da, yanğınların təbiətə böyük ölçüdə zərər verməsi istisna edilmir.

Lalə Mehralı

Yol verək, yer göstərək: unudulmağa qoymayaq!

II YAZI

20-30 il əvvəl ilə müqayisədə unudduğumuz bir çox adətlərimiz var. Onlardan biri də özümüzden yaşca böyük olan insanlara yol və yer verməkdir. Hansı ki, vaxtilə bu kimi hallar demək olar ki, qətiyyətlə müşahidə olunmurdu cəmiyyətdə. Kiçiyin kiçik yeri vardı, böyüyün böyük yeri. Harada olmasından asılı olmayaraq yaşca kəsik olanlar böyüyə yol verir, ayağa qalxıb yer göstərirdi. Bu, bizim çoxəsrlik milli-mənəvi dəyərlərimizin bir parçasına çevrilmişdi. Həqiqətən də təqdir olunması hal, hörmətin, insanların bir-birinə olan nəvazişinin, cəmiyyətin yaşlı üzvlərinə yaşca kiçik olanların sayğısının göstəricisi idi.

Lakin zaman ötdükcə, əsrlər boyu qoruduğumuz bu kimi adətlərimiz artıq yavaş-yavaş sıradan çıxmağa başladı. Bir də baxdıq ki, biz nələri itiririk... Lakin fərqi nə varan çox az adam olduğundan itirə-itirə getdik. Bax, bu gün ətrafımızda cərəyan edən hadisələr isə artıq qabarıq şəkildə özünü göstərir. Görünən odur ki, artıq böyüyə yol və yer verməyi düşünməyən nəsillər yetişməkdədir. Bu Avropasayağı yanaşmanın qarşısını indi ala bilməsək, sabaha bu adətimizdən əsər-əlamət belə qalmayacaq.

Bir vaxtlar vardı...

Bu gündən həmin dövrə nəzər saldıqda, onların xatırlayanda, insan heyretə gəlir. Axı onların hər birinin şahidi olmuşduq. Yeniyetmə-gənclik illərimizdə bu gün çox gənclərdən görə bilmədiyimizi biz etmişdik. Elə buna görə də adama qəribə gəlir ki, nə oldu, o dövrlə bu dövrə bu qədər fərqləndi?..

Görəndə ki, dəhlizin o başından müəllim gəlir, dayanır, onun ötməsini gözləyirdik. Müəllim gəlib keçirdi, bizsə onun ardınca yolumuza davam edirdik. Qapıda özümüzden böyük kimsə gördükdə, dayanır, birinci ona yol verir, sonra özümüz keçirdik. Bu, tək müəllimlərimiz üçün deyildi, məktəbdə işləyən xadimə qadınlar vardı, biz onlara da eyni diqqət və sayğı ilə yanaşırıq, hər zaman yol verirdik.

İstər ictimai nəqliyyat, istərsə də heyətdə istirahət zamanı əyləşdiyimiz oturmaqlar, özümüzden yaşca böyük adam görün kimi ayağa qalxır, yerimizi ona göstərirdik. Bəzən onlar əyləşmək istəməyəndə, biz artıq həmin yerdə təkrar əyləşməyirdik. Bunu özümüzdə ar bilirdik ki, niyə biz oturaçağıq, özümüzden böyük adam bizim yanımızda ayaq üstündə dayanacaq. Gözləyirdik, həmin yaşlı adam

biz olan yerdən uzaqlaşırı, sonra əyləşirdik.

O vaxtlar ictimai binaların qarşısında su kranları vardı, qonşular ora su aparmağa, qab-paltar yumağa gəlirdi. Biz növbəmizi həmişə yaşlı qadınlara verərdik. Gözləyirdik, onlar işlərini görüb qurtarar, sonra biz su götürərdik və ya qab-qacaq, paltar yuyardıq. Hələ yeri gələndə yaşlı qadınlara su dolu vedrələri daşımaqda da kömək edərdik. Aparıb vedrələri düz evinə

qoyub qayıdar-dıq öz işimizin ardınca. Nəinki vedrə daşımaqda, onlar bazarlıqdan ağır çantalarla gələndə də harada qarşımıza çıxdırsa, əllərindən çantaları alar, evindəki aparar, orada onlara təhvil verərdik. Onlar da bizə alqışlar yağdırar, xoşbəxtlik, səadət arzulayardılar. Bizsə bu sözlərdən qürrələ-nər, onlara yardım, kömək etməyə davam edərdik ki, həmişə o xoş kəlamları yenə eşidək.

Bütün bunlar nəinki kənd yerlərində, böyük şəhərlərdə də belə idi. Hələ şəhərlərdə kəndlərdən fərqli olaraq üstünlük ondan ibarət idi ki, kənd yerlərində insanlar bir-birini tanıyaraq bunu edirdi, lakin şəhərlərdə isə tanımayaraq. Deməli, bu hansısa bir tanışlıqdan, yaxınlıqdan daha çox xalqımızın gözəl milli-mənəvi dəyərlərindən irəli gəlirdi ki, tanıdı-tanımadı hər kəs bir-birinə yol, yer verir, köməklik göstərirdi. Bütün bunlar illər, əsrlər boyu yaranmışdı, xalq bunu qoruyaraq nəsillərdən-nəsillərə ötürmüşdü. Odur ki, hər zaman zəngin dəyərlərimizlə qonşularımızdan və digər ölkələrin insanlarından fərqlənmişik.

Bəs bu gün?

Artıq illədir ki, bayaqdan bəri haqqında danışdıqlarımız xeyli azalmağa başlayıb. Düzdür, indi də yaşlılara yol, yer verənləri görmək olur. Lakin bu, o qədər təsadüfi xarakter daşıyır ki, insanı düşünməyə vadar edir: bizə nə olub? Nə üçün dəyişməyə başlamışıq? Axı hər hansı xərc, pul tələb etmə-

yən bir hərəkəti nə üçün artıq sadəcə etmirik? Bundan bizi çəkəndirən nədir, milli dəyərlərimizi bizə unuduran nədir?

İndi baxırsan ki, ictimai nəqliyyat qarşısında bir yaşlı, bir cavan adam var. Cavan olan özünü qarşıya verib yaşlıdan əvvəl avtobusa qalxır. Yaşlı da onun ardınca. Və yaxud da olsun küçədə, hansı bir yerdə artıq yaşlıların keçməsinə gözləyən çox az sayda adam qalıb. İctimai nəqliyyatda yerindən qalxıb özün-

dəyişən insanlardır. Özünü Avropa insanına bənzədən, guya ki, hüquqlarını anlayan insan...

Belə gedərsə əgər...

Hə dəfə küçədə, ictimai nəqliyyatda, market-mağazalarda, istənilən idarə, müəssisə və təşkilatlarda bu kimi hallarla rastlaşanda, adamın ürəyindən qəribə bir sızıltı keçir. Sanki heylsilənirsən. Nəyə? Dünlə bu gün arasında olan fərqi. Əsrlərlə yaşatmış, lakin son 10-15 il ərzində əlimizdən verdiyimiz dəyərlərə heyf gəlir adamın.

Bəlkə də mənə qınayanlar olar. Lakin hər iki dövrün şahidi olanlar nə demək istədiyimi gözəl anlayar. Biri var qarşında bir-birinə sayğı ilə yanaşan insanları görsən, biri də var, bir-birinə etinasız insanları. İllər uzunluğundan böyüyə yol, yer verən, yükünü daşımağa kömək edən, böyük görəndə ayağa qalxan, o getməyəndək oturmağı özünə ar bilən gənclərin fonunda bunların heç birini əsla düşünməyən bəzi gəncləri görəndə heylsilənməyib, nə edərsən?

Bəzən irad tutursan, lakin qarşılığında elə cavab alırsan ki, elə yəndəcə mixlanıb qalırısan. Lakin buna baxmayaraq iradlardan qalmamalıyıq. Hər birimiz belə hallara qarşı mübarizə aparmalıyıq. Bir dəfə, iki dəfə, üç dəfə deməklə, inanıram ki, həmin o bəzi gənclərimiz də bu ənənələrimizi davam etdirən gənclərdən ibarət alacaq və onlara qoşulacaq. Nəticədə isə əldən getməkdə, unudulmaqda olan bir mənəvi dəyərimizi yenidən qazanmış olacağıq.

Bu və bunun kimi elə dəyərlər var ki, bunları görüb keçmək günahdır. Ona görə ki, xalqımız bu dəyərləri yaşatmağa illər sərf edib. Belə olan təqdirdə dəyərlərimizin asanlıqla əlimizdən çıxmasına göz yumma bil-mərik.

Böyüyə yol, yer vermək, onlara qarşı diqqətli olmaq hər kəsin borcudur. İstər yeniyetmə-gənclər olsun, istər orta nəslin nümayəndələri. Kim kimdən yaşca kiçikdirsə, özündən böyüyün yolunu gözləmək, ona sayğı ilə yanaşmaq borcudur.

Gəlin qoymayaq, milli-mənəvi dəyərlərimizə bircə zərbənin belə vurulmasına qarşı çıxaq. Bu, bizim sabahımız və gələcəyimiz üçün qazancımız deməkdir: mənəvi qazancımız. Eyni zamanda keçmişimizin yaşadılması, nəsillərdən-nəsillərə ötürülməsi deməkdir ki, bunu etməyə hər bir vətəndaş borcludur.

Mətanət Məmmədova

Təsirsiz ötüşməyə MAQNİT FIRTINALARI

İnsanlara mənfi təsir edən maqnit fırtınaları ilə bağlı narahatlıqlar, eləcə də müşahidə edilən həssas yanaşma təsadüfi deyil. Ona görə ki, insanlar həmin o maqnit fırtınalarının təsiri ilə əlaqədar, narahatlıqlarının əsl səbəbi, bunun mahiyyəti və vaxtı ilə bağlı bilməkdə maraqlıdır. İstənilən halda, müvafiq şəkildə məlumat əldə etmək, sözügedən astronomik hadisənin xarakterini dərk etmək, təsirlərinin nədən ibarət olduğunu müəyyənləşdirmək, eləcə də nə zaman baş verəcəyini proqnozlaşdırmaq və ehtiyatlı, hazırlıqlı olmaq əlbəttə ki, faydalıdır.

Maqsəd təsirlərin minimuma endirilməsi və müvafiq tövsiyələrlə insanların narahatlıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır

Maqnit fırtınası və ya geomaqnit qasırğası deyilən məhz günəş partlayışlarına səbəb olan mürəkkəb təbiət hadisəsidir. Fırtına çox güclü deyilsə, demək olar ki, müəyyən mənada təsirsiz, "izsiz" keçir. Lakin diqqətə çatdıraq ki, əhəmiyyətli dərəcədə olan "dalğalanmalar" insanların səhhətinə, hətta avadanlıqların, texniki vasitələrin belə işinə, işləmə proseduruna mənfi təsir göstərə bilər. Sözsüz ki, mütəxəssislər hər zaman çalışırlar ki, həmin təsirlərin minimuma endirilməsi üçün müvafiq variantlar tapsınlar, vasitələr müəyyənləşdirsinlər və hətta bacardıqca mənfi təsirləri aradan qaldırmaq üçün tövsiyələrlə çıxış etsinlər. Təbii ki, məqsəd həmin təsirlərin minimuma endirilməsi ilə bağlı məlum olanlar barədə insanları marifləndirmək, geomaqnit qasırğalarının, maqnit fırtınalarının hansı tarixlərdə gözlənilədiyi barədə proqnoz vermək və müvafiq tövsiyələrlə insanların mümkün qədər narahatlıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır.

2025-ci ilin yanvarında müşahidə edilən və gözlənilən maqnit fırtınaları

İnsanlar üçün əlbəttə ki, ilk növbədə haqqında qeyd olunan maqnit fırtınalarının nə zaman baş verəcəyi ilə bağlı bilməkdir. Daha dəqiq desək, hansı proqnozların verildiyi ilk növbədə diqqəti cəlb edir. Ən azından fsixoloji hazırlıq baxımından belə bir maraq sözsüz ki, başadüşüləndir. Bir sözlə, hər kəsi ən çox maraqlandıran sual odur ki, görsən, həmin o maqnit fırtınası nə vaxt olacaq? Ona görə də ilk növbədə yanvar ayında müşahidə edilən və bu ay üçün proqnozlaşdırılan həmin o astronomik hadisələ-

rin vaxtı ilə bağlı məlumatların daha önəmli olduğu qənaətindəyik. Bu baxımdan əvvəlcə diqqətə çatdırmaq istədik ki, astronomların proqnozlarına görə, 2025-ci ilin yanvar ayının əvvəlində və sonunda müxtəlif intensivlikdə maqnit qasırğaları gözlənilir.

Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun Günəş Astronomiyası Laboratoriyasının və Günəş-Yer Fizikası İnstitutunun saytında və hər həs üçün elçatan olan digər mənbələrdəki məlumatlara əsasən, yanvar ayında artıq baş verən və bundan sonrakı gözlənilən barədə qeyd olunub. İlk öncə diqqətə çatdıraq ki, həmin mənbələrdə qeyd olunduğuna əsasən, cari ilin, bu ilin yanvar ayının əvvəlində, daha dəqiq desək, 1 yanvar tarixində G3 səviyyəli güclü maqnit qasırğası, 3 yanvar tarixində Quadrantids "meteor yağışı", 5 və 6 yanvar tarixlərində intensivliyi 4-5 bal olan maqnit qasırğaları, yanvarın 11-də mülayim maqnit qasırğası, 12 və 13 yanvarda maqnit-tosferin gərginləşməsi artıq qeydə alınıb. Belə astronomik hadisələrin bundan olacağı gözlənilir. Daha doğrusu proqnozlaşdırılır. Beləki, 16 yanvar tarixində Marsın qarşısıdurması, yəni planetin Yerə münasibətdə Günəşin əksinə olacağı bildirilir. Həmçinin 17 və 19 yanvar tarixində 4-5 bal gücündə maqnit qasırğası proqnozlaşdırılır. Rusiyanın Tətbiqi Geofizika İnstitutunun direktor müavini Vadim Kolomin bildirib ki, Günəş aktivliyinin pik nöqtəsi 2025-ci ildə gözlənilir və Yer kürəsinə təsirsiz ötürməyə maqnit qasırğaları və günəş partlayışları ilə bağlı hadisələr normal gedirdir, amma xüsusi təsirləri də danılmazdır. "Biz başa düşməliyik ki, texnologiya və elektronikanın intensiv inkişaf etdiyi çağımızda maqnit qasırğalarının kifayət qədər ciddi nəticələri, təsirləri var", deyə alim qeyd edib.

Maqnit fırtınalarının təsnifatı

Maqnit fırtınaları günəşdə olan partlayışlar nəticəsində Yerə maqnit sahəsinin

əhəmiyyətli dərəcədə pozulmasıdır. Pozuntular bütün Yer kürəsində eyni vaxtda müşahidə olunur və bir neçə saatdan bir neçə günə qədər davam edir. Mütəxəssislər gücündən asılı olaraq maqnit qasırğalarını beş sinə bölürlər. Beləki, G1, məsələn, zəif hesab olunur və insanlara təsirsiz keçir, elektrik cihazları üçün də zərərsizdir. G2 isə orta dərəcəlidir və gərginlik artımlarına səbəb olar, hansıki peyklərin işinə də təsir göstərə bilər. Həmçinin şimal enliklərində qütb parıltılarına da səbəb olma ehtimalı da var. Belə bir fırtına zamanı məhz dəyişikliklərə həssas olan insanlar çox güman ki, özlərini bir qədər pis hiss edə bilərlər. Bununla belə, diqqətə çatdıraq ki, G3 güclü hesab olunur və elektrik şəbəkələrinin işinə təsir edir, peyk naviqasiyası, eləcə də radionun işini çətinləşdirir. Qan təzyiqi və ürək problemlərindən əziyyət çəkən insanlar bu zaman profilaktik tədbirlər görməlidirlər. G4 isə çox güclü sayılır və gərginliyin artımlarına səbəb olur və hətta naviqasiya sistemlərinə belə zərər verə bilər. Onu da qeyd edək ki, daha təsirli olan G5 son dərəcə güclü fırtınadır. Bu, elektrik sistemlərinin tamamilə bağlanması, həmçinin radio rabitə cihazlarının və peyklərin sıradan çıxmasına belə səbəb ola bilər.

Maqnit fırtınalarının təsirləri və təsire məruz qalmalar

Elm hələ də maqnit qasırğalarının hər hansı bir xəstəliyə ciddi təsir etdiyini sübut edə bilməyib. Bununla belə, bir çox mütəxəssislər geomaqnit qasırğalarının, dalğalanmaların insanın rifahına təsir etdiyinə əmindirlər, lakin bununla yanaşı onu da qeyd edirlər ki, həmin qasırğalar hər kəsə fərqli təsir göstərir. Məsələn, Rusiya fəaliyyət göstərən kardioloq Polina Kontsedailo bildirib ki, insanlar ən çox baş ağrısı, əsəbilik, sürətli ürək döyüntüsü, oynaq ağrıları, hal-sızlıq və yuxusuzluqdan şikayət edirlər. Onun sözlərinə görə, geomaqnit pozğunluqları bəzən hətta xüsusilə güclü şəkildə hiss edilə bilər. O, qeyd edib ki, ürək və qandamar problemlərindən əziyyət çəkən insanlar, xroniki xəstəlikləri olan xəstələr, yaşlı insanlar, meteohəssas insanlar, yuxu və istirahət rejimini pozanlar, kəskin və ya xroniki stress altında olanlar daha çox təsire məruz qala bilərlər. Bir çox mütəxəssislərin qeyd etdiyi kimi, maqnit fırtınaları zamanı

qan damarlarına və ürəyə düşən yük artır. Bir çox mütəxəssislərə görə, bədənimizin hüceyrələrinin müəyyən bir elektrik yükü var və buna görə də onların maqnit qasırğalarına reaksiya vermələri gözləniləndir.

Daha az təsire məruz qalmaq, mənfi təsirləri minimuma endirmək üçün tövsiyələr

Maqnit fırtınaları sağlamlığa ciddi təhlükə yaratmasa da, müəyyən gərginlik və sıxıntıların səbəbi hesab olunur, gərginlik, eləcə də narahatlıqlar törədir. Xatırladaq ki, insanlar üçün əlverişsiz hesab olunan günlərə "dözməyi" asanlaşdırmaq, daha doğrusu, insanların dözümlü olmaları üçün həkimlər bir neçə qaydaya əməl etməyi məsləhət görürlər və bir sıra tövsiyələr verirlər. Məsələn, ilk növbədə bol maye qəbul etməyi, xüsusən də su içməyi məsləhət görürlər. Maqnit fırtınalarının olduğu günlərdə ələlxüsus, spirtli içkilərin qəbulu, siqaretdən uzaq olma və zərərli qidaların istehlakını məhdudlaşdırmaq tövsiyyə olunur. Xüsusən də, bu baxımdan məhz qarşıda gözlənilən maqnit fırtınaları üçün proqnozları izləməyin fayda verəcəyi qənaətindədirlər. Mütəxəssislər belə bir qənaətdədirlər ki, proqnozları izləmək fəaliyyəti daha yaxşı planlaşdırmağa və bədəni öncədən hazırlamağa imkan verə bilər.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, yuxu normalarına da riayət edilməlidir və vaxtında yatmağa çalışmaq, istirahət üçün rahat şəraitlə təmin olunmaq əsas şərtlərdəndir. Həmçinin stressdən və mənfi emosiyalardan uzaq olmaq tövsiyyə edilir. Xüsusən də, qan təzyiqini izləməyin, bütün lazımı dərmanların, preparatların və suyun insanların yanarda olmasının doğru addım olması qeyd edilir. Müxtəlif istirahətlər, ruhi tənzimləmə üsulları, məsələn, yoqa, meditasiya, eləcə də tənəffüs sistemi ilə bağlı məşqlər daha az təsire məruz qalmaq üçün məqsədəuyğun sayılır. Eyni zamanda, lazım gəldikdə həkimə müraciət etməyi mütəxəssislər ciddi şəkildə tövsiyyə edirlər. Ələlxüsus, meteohəssas insanların və xroniki xəstəlikləri olan xəstələrin lazım olduğu təqdirdə həkimlə əlaqə saxlamaları, yaxud, məsləhətləşmələr üçün müraciət etmələri xüsusi olaraq nəzərdə tutulur və tövsiyyə olaraq bildirilir.

İnam Hacıyev

Bu gün dünyada müstəmləkə siyasəti yeni formada tətbiq edilməkdədir. Müəlliflər də dəyişməyib, orta əsrlərdə hansı dövlətlər insanlığa qarşı ən vəhşi davranışlar sərgiləyirdilərsə, bu gün daha incə, daha dərin, daha amansız bir formada öz əməllərini davam etdirirlər. Heç bir şərq, yaxud Afrika, ya da Cənubi Amerika ölkəsi müstəmləkəçi statusunu daşımır, bu ənənə yalnız bir qrup dövlət tərəfindən davam etdirilir, yaşadılır. "Qoca qitə" adlanan Avropadakı dövlətlər – Fransa, Niderland (Hollandiya), İngiltərə, İspaniya, Danimarka, İrlandiya, Portuqaliyanın yaddaqalan ləkəli tarixi, qaranlıq keçmişi bir çox xalqın soyqırımına, hətta yox olmasına səbəb olub.

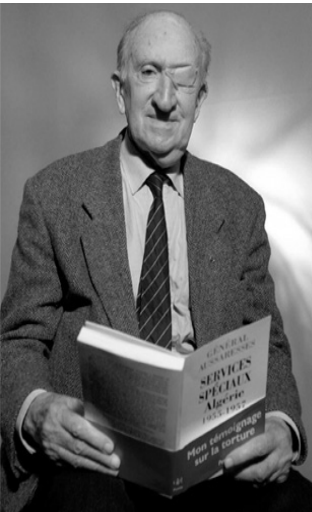
Əlcəzair yazıçısı Boualem Sansal həbs edilib. Əlcəzair hakimiyyətinin hücumlarından qıcıqlanan Fransa siyasətçiləri getdikcə əlcəzairilərə əhəmiyyətli imtiyazlar verən 1968-ci ildə müstəmləkəçilikdən sonrakı sazişlərə yenidən baxılmasını tələb edirlər. Müzakirələrə Əlcəzair vətəndaşlarına verilən vizaların verilməsinə və sayının azaldılmasına daha sərt yanaşma, onların Fransada yaşaması üçün sadələşdirilmiş girişin ləğvi, eləcə də Əlcəzairə ildə təxminən 110-130 milyon avro məbləğində maliyyə yardımının dayandırılması daxildir. Bu günlərdə parlamentdə Makronist fraksiyasının rəhbəri və keçmiş baş nazir Qabriel Attal belə bir təkliflə çıxış edib. Bu arada...

Fransa Afrikadan addım-addım sıxışdırılır

Fransa Afrikanın müxtəlif ölkələrinin "tələbləri ilə" bölgəni tərk edir. Fransız əsgərləri bu dəfə Çadla əməkdaşlıq müqaviləsi bitdikdən sonra Abeçe şəhərindəki hərbi bazanı tərk ediblər. Çadın Abeçe şəhərində təhvil-təslim mərasimi keçirilib. Abeche Hərbi Bazasında keçirilən mərasimə bir çox Fransa və Çad rəsmiləri qatılıb. Abeche qubernatoru Bachar Ali Souleymane mərasimdə

Tasmanların Avstraliya "avropalılar"ı tərəfindən son nəfərinə qədər məhv edilməsi bir barbarlıq nümunəsi, bəşəriyyətə qarşı əsl nifrət hissidir. Bəli, bunu törədənlər bu gün başqalarına humanizm dərsi keçməyə çalışan avropalılardır. Avropa dövlətlərindən Afrikaya, Cənubi və Mərkəzi Amerikaya, Yaxın Şərqi, Cənub-Şərqi Asiyaya yürüş edən emissarların gücü

Fransaya Əlcəzairdən əks-zərbə

yalnız yarıçılpaq, silahsız insanlara çatıb. Onlara qarşı ən vəhşi üsullardan istifadə etməklə həm onlara məxsus olanları mənimləyib, həm də yerli xalqların daha sağlam olanlarından işçi qüvvəsi, daha doğrusu qul kimi istifadə ediblər. Quldar avropalılar ələ keçirdikləri torpaqlarda koloniyalar yarada-raq insanlığı məhv ediblər. Fransa dünyanın müxtəlif qitələrində onlarla ölkə ələ keçiriblər, yüzlərlə kolonyalar yaradıblar, minlərlə yaşayış yerlərini yaşanmaz hala gətiriblər, milyonlarla insanın ölümünə səbəb olublar. Bu ölkələrdən biri də Əlcəzair və əlcəzairilərdir. Əlcəzair bu gün Avropanın, xüsusən də Fransanın qazla təminatında xüsusi rol oynayır. İki ölkə arasında tarixlə bağlı dərin yaralar var, Əlcəzair 100 ildən çox Fransanın müstəmləkəsi olub. Milyonlarla əlcəzairli fransız müstəmləkəçiləri tərəfindən qətlə yetirilib. Məhz bu amil son illərdə Fransa-Əlcəzair münasibətlərinə ciddi təsir edir.

Gərginləşən münasibət və yeni növ hücum

Fransanı "taun və qıtlıq"la hədələyən, Əlcəzair prezidentinin əleyhdarlarına qarşı repressiyalara və fransız cəmiyyətinə hücumlara çağıran əlcəzairli bloggerlər Fransanın bir sıra şəhərlərində saxlanılıblar. Müşahidəçilər bunun Əlcəzair hakimiyyət orqanları tərəfindən planlaşdırılmış kampaniya olduğunu və Fransa hakimiyyətinin müvafiq qətiyyətlə cavab verməyə çalışır. Son zamanlar sosial şəbəkələrdə fransız və ərəb dillərində "müstəmləkəçi Fransaya", Əlcəzair müxalifətinə, İsrailə, Mərakeşə və yəhudilərə qarşı təhdid və lənətlərin əks olunduğu videolar yayılır. Fransa polisi yüz minlərlə baxış toplayıb bu nümayişlərə fəal

reaksiya verməyə başlayıb. Yanvarın 3-də TikTok-da Zazou Youssef ləqəbi ilə tanınan və bir neçə yüz min abunəçisi olan əlcəzairli qeyri-qanuni mühacir Youssef A. Fransanın Brest şəhərində həbs edilib. O, həm Fransada, həm də Əlcəzairdə müxalifət xadimlərini və "Əlcəzair prezidentinin düşmənlərini" öldürməklə hədələyib. Həmin gün İmad Tintin təxəllüsü ilə internetdə yayımlanan və "fransızları diri-diri yandımağa, öldürməyə və təcavüz etməyə" çağırış edən 31 yaşlı İmad Ould Brahim Qrenobl bölgəsində həbs edilib. TikTok-da da məşhur olan fransa-əlcəzairli Sofia Benlemmane "qətlə hədələmə, nifrət və ictimai təhqirlərə təhrik etmə" ittihamı ilə həbs edilib. Eyni ittihamlar bloqqlar Abdesslam Bazuka və Laksas06-ya qarşı da irəli sürülüb. Birincisi Əlcəzairə qaçıb, ikincisi axtarılır. Ən böyük rezonansa səbəb olan hekayə, Doualemn və ya Boualem Dz kimi tanınan 59 yaşlı Əlcəzairli TikToker Naaman Boualem haqqında idi. Bu Montpellier sakini dəfələrlə Əlcəzair prezidenti Əbdülməcrid Tebbunə dəstək aksiyaları təşkil edib. Fransa hakimiyyətinin dediyinə görə, videolarından birində "Əlcəzair rejiminin əleyhdarlarına işgəncə çağırışları"nın yer aldığından sonra o, tez bir zamanda yaşayış icazəsindən məhrum edilib. Prefektura ona ölkəni tərk etmək əmri verib, baxmayaraq ki, onun Fransa vətəndaşlığı olan uşaqları olduğu üçün Fransada qalmaq qanuni hüququ var. Məhkəməni gözləyərək Boualem evvəlcə müvəqqəti saxlanma düşərgəsinə göndərilib, sonra isə yanvarın 10-da hətta məhkəmədən əvvəl təcili olaraq Əlcəzairə deportasiya edilib. Lakin, Əlcəzair rəsmiləri Boualemin etibarlı Əlcəzair pasportunun olmasına baxmaya-

raq onu qəbul etməkdən imtina ediblər. Naaman Bualemin təyyarəni tərk etməsinə icazə verilməyib. O, eyni təyyarə ilə Fransaya qayıtarlıb və Paris yaxınlığındakı inzibati həbsxanaya yerləşdirilib. Qovulmanı təşkil edən daxili işlər naziri Bruno Retaillo "Əlcəzair Fransanı aşağılamağa çalışır" deyib. Xarici işlər naziri Jean-Noel Barrot xəbərdarlıq edib ki, eskalasiya davam edərsə Fransa Əlcəzairə cavab verməli olacaq. Əleyhinə fəal kampaniya başlayan əlcəzairli bloggerlər ilk olaraq Fransadakı Əlcəzair diasporuna üz tuturlar. Milli Statistika və İqtisadiyyat İnstitutunun məlumatına görə, 2023-cü ildə onun sayı 891,7 min nəfər olub - bu, immiqrantlar, əcnəbilər və ikili vətəndaşlıq sahibləri arasında ən böyük qrupdur. Bununla belə, əlcəzairilərin ərəb və fransız dillərindəki videolarına təkçə Əlcəzair icmasının üzvləri deyil, həm də digər izləyicilər: immiqrantlar və fransızlar, mühacirlərin nəslindən olanlar baxır. Hakimiyyət bu cür videoların təsirini və siyasi vəziyyəti gərginləşdirə bilməsini ciddi təhlükə hesab edir.

Əlcəzair niyə öz səfirini Parisdən geri çağırıb?

Fransa ilə Əlcəzair arasında münasibətlər Emmanuel Makron Mərakeşin Qərbi Saxaranın mübahisəli əraziləri üzərində suverenliyini tanıdıqdan sonra pisləşib. Qəzəblənmiş Əlcəzair Parisdən səfirini geri çağırıb. Qarşıqlıq ittihamların başqa bir mövzusu nisbətən yaxınlarda ortaya çıxıb. Noyabrın 16-da Əlcəzair hakimiyyəti "milli maraqlara xəyanətdə", islamçılığa dözümsüzlükdə və 2019-cu ildən hakimiyyətdə olan və yenidən prezident seçilən Əbdülməcrid Tebbun rejimini demokratikləşdirməyə çağırışlarda ittiham olunan fransız-

"Bu tarixi qərar Çadın müdafiə və təhlükəsizlik qüvvələrinə olan etimadımızın nümayişidir" deyib. Mərasimin ardından tərəflər Fransa əsgərlərinin yerləşdiyi Abeche Hərbi Bazasının Çad ordusuna təhvil verilməsi müqaviləsini imzalayıblar. Bazada olan 120 fransız əsgərdən 90-ı ölkəni tərk etdiyi halda, qalan əsgərlərin yanvarın 31-nə kimi ölkəni tərk etməsi planlaşdırılır. Çad hökuməti Fransa ilə 28 noyabr 2024-cü ildə imzalanan və müdafiə sənayesi və təhlükəsizlik sahələrində əməkdaşlığı gücləndirmək məqsədi daşıyan müqaviləni ləğv etmək qərarına gəldiyini açıqlayıb. Daha sonra Fransanın döyüş təyyarələri və hərbi birləşmələrinin ölkəni tərk etməyə başladığı bildirilib. Fransız əsgərlərinin yerləşdiyi Faya hərbi bazası dekabrın 26-da Çad ordusuna təhvil verilib. Paytaxt Enceminedəki Adji Kossei Bazasının yanvarın 31-də Çad ordusuna təhvil verilməsi və bununla da Fransanın Çaddakı hərbi varlığına tamamilə son qoyulması planlaşdırılır. Beləliklə, Fransa tarixi başdan-baş müstəmləkəçilik siyasəti ilə zəngindir. Vəziyyət o həddə çatıb ki, yeni müstəqillik qazanmış ölkələrdə belə vandal fransız izlərini görmək mümkündür. Bəzi dövlətlərin bayraqlarında, bəzilərinin adlarında, bəzilərinin isə dillərində kolonialist Fransa damğası açıq-aydın sezilir. Hətta Fransa hökuməti istər keçmişdə, istərsə də indi tabeliyindən çıxan ərazilərdəki dövlətləri milyonlarla dollar həcmində təminat ödəməyə məcbur edir. Müasir dövrdə dünyaya sülh mesajları verən, özünü ən ali dəyərlərin daşıyıcısı kimi göstərən fransızlar tarix boyu saysız-hesabsız qətləmlərlə yaddaşlarda qalıblar.

V.VƏLİYEV

Burun əməliyyatı və ÖLÜM Riski

Burun əməliyyatı həm ölkəmizdə, həm də dünyada ən çox edilən plastik əməliyyatlardan biridir. Ətrafınızda mütləq rinoplastika əməliyyatı etdirmiş insanlar var. Onların demək olar ki, hamısının fərqli bir hekayəsi var. Təəssüf ki, burun əməliyyatında istifadə edilən anesteziya üsulları səbəbiylə xəstənin oyaq qaldığı əməliyyatlar həmin insanlara mənfi təsir göstərə və o bir neçə saati ömürləri boyu unutmalarına səbəb ola bilər. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Burun əməliyyatı lokal anesteziya ilə edilməməlidir

2000-ci illərin əvvəllərinə qədər burun əməliyyatında, xüsusən də klinik şəraitdə istifadə edilən anesteziya texnikası lokal anesteziya idi. Bu yanaşma Qulaq, Burun Boğaz (ENT) mütəxəssisləri arasında daha

qanaxma olmaması və bu təsir və uyuşmaların əməliyyat tamamlandıqdan sonra xəstənin rahatlığını artırmasıdır.

Burun əməliyyatı zamanı anesteziyadan qorxmaq bəzən ciddi problem yarada bilər

Anesteziya ilə bağlı qorxular hətta bir filmin mövzusu olub və bəlkə də hamımızın orta qorxularından biridir. Deməli, əslində çox normal bir qorxudur. "Nə olar yata bilmərəmsə?", "Əməliyyat zamanı hər şeyi hiss etsəm nə olacaq?", "Əgər əməliyyatdan ayılmasam nə olacaq?" Bu fikirlər dərhal ağılımızdan keçir. Problem ondadır ki, biz bu qorxuları şişirdirik və onların həyatımıza mənfi təsir göstərməsinə imkan veririk.

Ümumi anesteziya ilə bağlı risklər gündəlik həyatımızda aldığımız risklərdən çox deyil. Dünyada hər gün milyonlarla insan ümumi anesteziya ilə əməliyyat olunur. Rinoplastika əməliyyatı zamanı arzu olunan prosedurları yerinə yetirə bilmək, xəstənin və həkimin

tora qoşulur və xəstənin özbaşına nəfəs almasına icazə verilmir, əksinə cihazın köməyi ilə nəfəs alır. Bu məqsədlə xəstə boğazından keçən boru vasitəsilə anesteziya aparatına birləşdirilir və cihaz xəstənin oksigen və hava təzyiqi balansını tənzimləyir. Keçən əsrin ən mühüm ixtiralarından biri ümumi anesteziya verən cihazların kəşfi oldu.

Burun əməliyyatı zamanı ağrı olurmu?

Ümumi anesteziya bədəndəki bütün ağrı hissələrinin dayandırılması deməkdir. Bu müddət ərzində beyin istifadə edilən dərmanların təsirindən ağrı hiss etmir. Bundan əlavə, burun əməliyyatı zamanı burun nahiyəsində qanaxmalara nəzarət etmək üçün istifadə olunan lokal anestetik dərmanlar əməliyyatdan sonra da bu nahiyədəki uyuşmanın davam etməsinə təmin edərək xəstənin həm əməliyyat zamanı, həm də əməliyyat

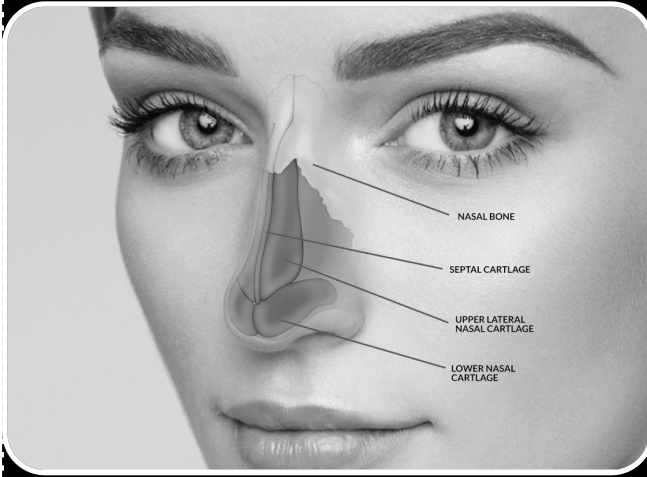
verilmişsə və ya anestezioloqun tövsiyəsi ilə xəstənin təqibi zamanı çıxarılan maye əhəmiyyətli hesab edilərsə, xəstə kateterlə burun əməliyyatından çıxarıla bilər.

Burun əməliyyatı üçün saqqal və biğ kəsmək lazımdır?

Saqqal və biğ əslində burun əməliyyatına heç bir maneə yaratmır. Burun əməliyyatından əvvəl sizdən saqqal və biğınızı kəsməyiniz xahiş oluna bilər, çünki həkiminiz əməliyyat zamanı yuxarı dodağınızın orta nöqtəsini və çənənizin orta nöqtəsini görmək istəyir.

Burun əməliyyatında anesteziyanın təsiri nə vaxt keçər?

Burun əməliyyatı tamamlandıqdan sonra burun içərisinə tampon qoyulur və üzərinə gips və ya şin qoyulur. Bu prosedurlar tamamlandıqdan sonra xəstənin oyanması istənilir. Anesteziya, borunu rahat və rahat

çox yayılmışdır. Həmin dövrdə və daha əvvəl lokal anesteziya ilə burun əməliyyatı keçirənlərin əməliyyat zamanı yaşadıkları ağrı, qorxu və sıxıntılı bir neçə saati bir yox, bir çox insana danışması bu gün burun estetik əməliyyatı ilə bağlı əfsanələrin yaranmasına səbəb oldu. Burun əməliyyatı zamanı əməliyyat ediləcək nahiyəni uyğunlaşdırmaq üçün həmin nahiyəyə çoxlu iynə vurulmalıdır. İnsan bədənində ən həssas və ağırlı yer üzün orta hissəsi, yəni burun nahiyəsidir. Xəstə oyaq ikən bu nahiyələrə inyeksiya etmək ağırlı ola bilər.

Uyuşmadan sonra bu nahiyədə əməliyyat zamanı eşidilən səslər və əməliyyatlar yenə də xəstənin yaddaşına mənfi təsir göstərə bilər. Bu səbəblə rinoplastika əməliyyatı və ya burunda edilən hər hansı bir əməliyyat xəstə istəyə belə lokal anesteziya ilə edilməməlidir.

Burun əməliyyatı ümumi anesteziya ilə aparılmalıdır

Ümumi anesteziya bu gün bütün dünyada istifadə edilən, getdikcə etibarlılığı artan dərmanlarla riskləri getdikcə minimuma endirilən, təbabətin inkişafında çox mühüm rol oynayan, xəstə heç bir şey hiss etmədən əməliyyatların aparılmasına imkan verən bir anesteziya üsuludur.

Rinoplastika əməliyyatları xəstəxana mühitində və ümumi anesteziya altında aparılmalıdır. Bu sayədə xəstə icra edilən əməliyyatla bağlı ən kiçik bir narahatlıq belə yaşamaz. Rinoplastika əməliyyatı anesteziya verildikdən sonra əməliyyat olunacaq nahiyələrə lokal anestetik inyeksiya ilə başlayır. Bunun səbəbi, əməliyyat ediləcək bölgənin

rahatlığını ən yüksək səviyyədə təmin etmək ancaq günümüzün müasir ümumi anesteziya texnikaları ilə mümkündür.

Burun əməliyyatında anesteziya riski varmı?

Hər cərrahi əməliyyat kimi rinoplastika və əməliyyat zamanı tətbiq olunacaq narkozun da məlum riskləri var. Bunlara məhəl qoymamaq düzgün olmazdı. Bununla belə, inkişaf edən texnologiya istifadə olunan dərman və cihazların etibarlılığının artmasına töhfə versə də, təcrübəli anestezioloqlar və tam təchiz olunmuş əməliyyat otaqları və xəstəxana mühtitləri də bu risklərin azaldılmasında

atdan sonra ağrı hiss etməsinin qarşısını alır.

Burun əməliyyatı zamanı heyratə gəlmək lazımdır?

Burun əməliyyatı zamanı lokal anesteziyadan niyə istifadə etmədiyimi və tövsiyə etmədiyimi yuxarıda izah etdim. Lokal anesteziya altında hiss etdiyiniz, eşitdiyiniz və bəlkə də gördüyünüz şeylər sizə mənfi təsir göstərə və əməliyyatınızın gedişatını poza bilər. Bu səbəbdən burun əməliyyatı zamanı xəstə mütləq yatmalıdır. Bu, demək olar ki, bütün dünyanın ümumi yanaşmasıdır.

Burun əməliyyatı zamanı

və idarə olunmasında çox mühüm rol oynayan amillərdir.

Burun əməliyyatı zamanı necə nəfəs almalı?

Ümumi anesteziya zamanı xəstə respira-

özündəngetmə olurmu?

Burun əməliyyatı zamanı kateterdən istifadə etmək nadir hallarda lazımdır. Xəstənin sidik ifrazını izləmək lazım olan bir vəziyyət yaranarsa, kateter qoyulur. Əgər əməliyyat uzun sürmüşsə, anesteziya ilə çox maye

bir şəkildə çəkərək xəstəni oyadır. Ancaq xəstə ilə danışsaq belə, dərmanların təsirindən bu yerləri xatırlamır. Bu səbəbdən xəstənin tam sağalması və sonra öz otağına aparılması gözlənilir. Bu vaxtlar bir qədər əməliyyatın müddəti, yəni xəstənin aldığı anesteziya müddəti ilə bağlıdır. 15-20 dəqiqə sağaldıqdan sonra anesteziyanın təsiri kəsilir və xəstə öz otağına aparılır.

Burun əməliyyatında ölüm riski

Plastik cərrahiyyə ilə bağlı hər bir hadisə ölkə və hətta dünya mətbuatının diqqətini cəlb etdiyi üçün bəzən bu problemlərlə bağlı xəbərləri tez-tez eşidirik. Bu gün dərc olunan son məqalələrə görə, anesteziyadan ölüm riskinin 100.000-də 1 olduğu bildirilir. Burun əməliyyatı bu riski artırmaz.

Xatırladaq ki, ötən gün burun çepərindəki əyriliyi aradan qaldırmaq üçün əməliyyat olunan 30 yaşlı Nəzrin Mansurova komadan ayılmayıb və vəfat edib. Ailənin sözlərinə görə, əməliyyatdan sonra Nəzrinin vəziyyəti sürətlə pisləşib və beyninə çirk yayılıb. Xatırladaq ki, yanvarın 3-də cərrah Sənan Mehdiyev tərəfindən keçirilən əməliyyatdan bir gün sonra onun vəziyyəti ağırlaşdı.

Qeyd edək ki, bu, cərrah S.Mehdiyevlə bağlı ilk hadisə deyil. 2015-ci ilin martında həmin həkimin əməliyyat etdiyi 18 yaşlı Leyla Mürselova klinikada vəfat etmişdi. Ailəsinin uzun müddət davam edən şikayətlərindən sonra hadisə araşdırıldı və S.Mehdiyev 8 ay 23 gün müddətinə azadlıqdan məhrum edildi. Lakin onun azadlıqdan məhrum etmə cəzası əvvəllər barəsində seçilmiş ev dustaqlığı qətimkan tədbiri ilə əvəzləndi və cəzası çəkilmiş hesab olundu.

Ayşən Vəli

Sarıqamış hərəkəti

90 mindən çox mehmetcik bir gecədə buz adama çevrildi

Sarıqamış hərəkəti. Həmin hadisədən bizi 110 illik zaman ayırır. Bir əsr, yeddi il. Qısa bir tarix deyil. Yaddaşlarda, salnamələrdə iz salan və zaman-zaman xatırlanan tarixdir. İnsanın düşüncəsinə, silinməz daş yaddaşlara sarsıdıcı olay kimi həkk olunan bu hərəkət minlərlə insanın həyatına son qoydu. 90 mindən çox əsgərin donub şaxtalı çöllərdə buz adama çevrilməsi bir dastandır. Bəzən insan əqli, belə bir hadisənin tarixdə yaşamasına inana bilmir, tarix isə həqiqəti yazır. Tarixin yazıya aldığı acı və tükürpədisi səhifələri vərəqlənir. Rusiya imperiyası ilə Osmanlı imperiyası arasında 1914-cü il dekabr ayından 1915-ci il yanvar ayına qədər Sarıqamış bölgəsində baş verən hərbi münaqişə tarixin yeni səhifəsinə yazıldı. Tarixi mənbələrdən məlumdur ki, Birinci Dünya Müharibəsində Türkiyənin düşdüyü vəziyyətdən yararlanan Rusiya Osmanlıya müharibə elan edir. Cənub-Şərqi Anadolunun azad olunması üçün Osmanlı dövləti yeni - 9-cu Qafqaz cəbhəsini yaratmalı oldu. Hərbi nazir Ənvər Paşanın hazırladığı plana əsasən, Sarıqamışa iki istiqamətdən - Sarıqamış və Allahükbər dağlarından hücum edərək Qafqazda rus qoşunlarına zərbə endirməli idi. 1915-ci ilin əvvəllərində "Turan fətehi", "Sarıqamış fətehi" olmaq arzusu ilə alışıb-yanan Ənvər paşa qışın həddən artıq soyuq olmasını, əsgərlərin isti paltar və ərzaqla yaxşı təmin olunmasını nəzərə almadan Qafqazda hərbi əməliyyatların başlamasına əmr verir. Vəziyyət elə bir vaxta təsadüf edir ki, Osmanlı ordusuna ərzaq, döyüş sursatı və pal-paltar gətirən gəmiləri çar ordusu Qara dənizin sularında batırır. Əlbəttə ki, vəziyyətin son dərəcə ağır olduğunu gören tədbirli və güclü sərkərdə istifadə olan Hasan İzzət paşa tələbəsi - 34 yaşlı Ənvər paşaya əl saxlamağı, bir az gözləməyi məsləhət görür: "Qara qışın ən sərt çağıdır. İndi hərəkət etmək göz göresi faciəyə getməkdir. Qış şiddətini azaltsın, yollar açılsın, biz də hazırlığımızı bir az artıraraq, ondan sonra düşməne həddini bildirərik". Lakin Ənvər paşa razılaşmır. Tamamən qarlı qapalı, çox yüksək dağlıq və yolsuz bir ərazidə, o günün şərtləri ilə qış təchizatından məhrum piyada üçün bu yürüş çox riskli idi. Amma Ənvər Paşanın ruslara olan sonsuz nifrəti onun bu böyük riski nəzərə almasına mane oldu. Beləcə, həm silah-sursat, həm də təchizat və qida baxımından mövcud problemlərə baxmayaraq, Ənvər paşa 125 min əsgərə "irəli" əmri verir.

"MƏN QƏLBƏN SAVAŞDIM VƏ PEŞMAN OLMADAN ÖLÜRƏM"

Məni 40 dərəcə şaxta türklərə düşməndən daha bəter qənim kəsilir. Gündüz başlayan yürüşdə əsgərlərin yumşalan çarıqları gecə donmağa, bir qəlib kimi ayaqlarını sıxmağa başlayır. Addım atmaq imkansız olur. Əsgərlər donmamaq üçün olduqları yerdə hoppanıb-düşməyə başlayırlar, ancaq

şaxta bütün vücudlarını sarır. Ənvər paşanın növbəti əmri gəlir: "Yıxılıb qalan əsgər qaldırılmayacaq".

125 minə yaxın əsgər və zabıtdən ibarət isti paltarsız, təminatlı, zəif silahlanmış ordunun arasında yüzlərlə azərbaycanlı könüllü də var idi. Canı bir, qanı bir qardeşlərinə köməyə getmişdilər. Tarixçilər bu mənzərəni belə ifadə edirdilər: "Altı əsrlik qoca Osmanlı ölüm növbəsində idi".

Ruslar vaxt itirmədən Qafqaz cəbhəsini açır və Qərbi Anadolu torpaqlarına girirlər. Avropa və Asiyanın bir çox ölkələrinə səpələnmiş Osmanlı ordusu ingilis, fransız, yunan və rus hücumları qarşısında duruş gətirə bilmirdi. Hər gün sayı azalırdı. Hərəkət planına görə, 9-cu ordu Sarıqamış dağlarını, 10-cu ordu isə Allahükbər dağlarını aşaraq, rusları Sarıqamışda mühasirəyə almalı idi.

Tarixin səhifələrində göstərilir ki, ruslar yanvarın 4-də qəti hücum keçdilər. Türk ordusu özündən 8 qat güclü düşmənlə qarın-çovğunun altında üz-üzə idi. Gözlənən yardım da gəlməmişdi. Ənvər paşa vəziyyətin nə qədər ağır olduğunu

gördükdən sonra vəsiyyəet yazır: "İndiyə qədər əsgər və zabitlərimiz qüsursuz savaşırdılar, bir çox maneəvər etdilər. İndi isə 11-ci kolordunu və süvari dəstəsini gözləyirəm. Gəlir və yetişərsə düşməni pozacağam. Gəlməsə düşməni zəifləmiş hissəmizə hücum edər, ordumuz məhv olar. Mən vəzifəmi yaptığımı sanıram. Məğlub olmayın, düşmənlə sona qədər savaşı, hər halda sonunda müvəffəq olacağım. Mən qəlbən savaşımdı və peşman olmadan ölürəm. Yaşasın dinim, Vətənim, padışahım!"

"BİR NƏFƏR BELƏ ORDUSUNA, VƏTƏNİNƏ ARXA ÇEVİRMƏDİ"

1915-ci ilin yanvarı idi. Yaşam dövründə zəfərləri qədər faciələri də çox olan Osmanlı dövləti tarixinin bu günündə səhifəsinə tayıbərabəri olmayan, tükürpədicə faciə yazdı. Sarıqamışda 90 mindən çox mehmetcik donub şaxtalı çöllərdə buz adamlara çevrildi. Soyuqdan bir-birinə sarılanlar elə bu vəziyyətdə ölmüşdülər. Türk qanına susamış işğalçı yadellilər bu savaşa bir qurşun belə işlətmədən istəklərinə nail olmuşdular.

Mənbələrdə göstərilir ki, ingilis generalı Vavel Sarıqamış süqutundan sonra yazırdı: "Türk ordusu, dünyanın heç bir ordusunun yerindən tərpənməyəcəyi şərtlər altında müharibə edən ordudur. Bir nəfər belə ordusuna, vətəninə arxa çevirmədi".

Sarıqamışdakı rus ordu generalı Pietroviç isə xatirələrində bu mənzərədən dəhşətə gəldiyini yazırdı. Tədqiqatçılar yazır ki, rus generalının son illər üzə çıxarılan məktub və xatirələri tükürpədir, ürək göynədir. Pietroviç Moskvaya göndərdiyi teleqramda yazır: "Onları təslim ala bilmədim, çünki əsir alınması heç kimsə yoxdur. Onlar bizdən əvvəl öz Allahlarına təslim olmuşdular".

Sarıqamış hərəkəti bir qəhrəmanlıq dastanına çevrildi. Bu tarixi savaş dünya tarixində baş verənlərin heç biri ilə müqayisə belə olunmur. Tarixin Sarıqamış uğursuzluğundan sonra Türkiyənin şərq hissəsi rus ordusunun işğalına, Qars və Ərzurum əhalisi isə rus və ermənilərin kütləvi qırğına məruz qaldı. 1916-cı ilin fevralında Ərzurum, martda İsfahan, apreldə Trabzon, mayda Xoy və Dilman, iyunda Ərzincan, avqustda isə Mus rus ordusu və erməni terrorçu dəstələri tərəfindən işğal edildi. Ruslara arxalanan ermənilər türk-müsəlman kəndlərinə hücum edərək, əhalini qılıncdan keçirdilər.

Sarıqamış məğlubiyyəti Türkiyə ilə bərabər Azərbaycanın da məğlubiyyətinə səbəb oldu. Ruslara arxalanan ermənilər türk-müsəlman kəndlərinə hücum edərək, əhalini qılıncdan keçirdilər. Bu uğursuzluqdan güclənən erməni terrorçuları Azərbaycana üz tutdular, elimizi kənd-kənd, oba-oba yandıraraq külə döndərdilər. Ən dəhşətli isə budur ki, işğal olunmuş türk torpaqlarında, Anadolunun şərqində Ermənistan dövləti yaratdılar. Sarıqamış savaşında əsir götürülən minlərlə türk əsgərini Rusiya Cənubi Qafqaza gətirərək, o vaxt "Cəhənnəm adası" adlandırılan Nargində yerləşdirdi.

Sarıqamış hərəkətində 90 min adam şəhid oldu. Təxminən 5000 nəfər ruslara əsir düşür. Məlumat üçün bildirik ki, Sarıqamış Türkiyənin cənub-şərqində, Qars əyalətində yerləşən və o qədər də böyük olmayan bir qəsəbədir. Dağlıq ərazidə yerləşdiyindən buraların qışı çox şaxtalı keçir, ilin altı ayı qar olur, yayı isə qısa və sərin. Türkiyə bu əraziləri 1878-79-cu illərdə Balkan müharibəsində itirmişdi. O vaxtdan buralar 1920-ci ilə qədər çar Rusiyasının işğalı altında olub. Şanlı türk ordusu bütün çətinliklərə baxmayaraq, 1920-ci ildə Sarıqamış torpaqlarını düşməni işğalından əbədi azad edir.

Bu gün Sarıqamış hərəkətindən 110 il ötür. Faciədən 110 il keçsə də, Sarıqamış şəhidlərinin xatirəsi Türkiyə xalqı tərəfindən dərin ehtiramla anılır. Türkiyənin əsrəngiz təbiətə malik Sarıqamış vilayətində indi geniş qış turizmi fəaliyyət göstərir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Qərb isə İrəvandan heç bir real perspektiv təklif etmədən bundan çirkin məqsədləri üçün istifadə edir

Bu günlərdə Ermənistan hökuməti Avropa İttifaqına (Aİ) daxil olmaq prosedurunun başlanmasına dair qanun layihəsini parlamentə təqdim edib. Eyni zamanda, hökumət başçısı Nikol Paşinyan qanunun yalnız bu ideyanı "müzakirə etmək" üçün lazım olduğunu deyib. Onun sözlərinə görə, məsələ referendumla çıxarılacaq. Eyni zamanda, Aİ-nin özündə hələ heç kim Ermənistanı heç yere dəvət etməyib. Hələlik Brüssel yalnız "yaxınlaşma" təklifi ilə çıxış edib. Sual yaranır: İrəvan dəvət olunmadığı İttifaqa necə daxil olmağı planlaşdırır?

NEWS.ru saytında dərc olunan məqalədə bildirilir ki, Qərb Ermənistanı Ukrayna yolu ilə aparır, ölkədən Rusiya və İrana qarşı istifadə etməyə çalışır. Bu barədə "Ana Ermənistan" hərəkatının lideri, politoloq Andranik Tevanyan da xəbərdarlıq edir.

Onun fikrincə, Paşinyan əslində Aİ-yə qoşulmağın qeyri-mümkün olduğunu anlayır, lakin reytingini saxlamaq üçün bu şüardan istifadə edir. "Paşinyan manipulyasiya edir, Avropa İttifaqında gələcək həyatla bağlı illüziyalı olan əhəlinin təbəqələrini aldadır. Əslində bu proses Ermənistanın özünün təhlükəsizliyini təhdid edir. Biz Ukraynanın timsalında Aİ və kollektiv Qərbin nə istədiyini görürük. Onlar hesab edirlər ki, Kiyev Moskvaya qarşı mübarizədə sövdələşmə obyektidir. Eyni şeyi Ermənistanla da edəcəklərini gözləyirlər. Gürcüstanda bunu tez başa düşdülər və buna görə də özlərini xilas etdilər. Paşinyan isə Qərb kuratorlarının sifarişlərini yerinə yetirməklə özünü xilas etmək istəyir", - Tevanyan bildirib.

Rusiyalı politoloq Aleksey Naumov isə bildirib ki, Paşinyan hakimiyyətdə qalması üçün bu qanun layihəsinə ehtiyac duyur: "Bu, Paşinyanın siyasi silah kimi istifadə etdiyi güclü ideyadır. Avropa İttifaqı bunu görür və başa düşür ki, onun təşviqindən

faydalanacaq. Əsasən də Brüsselin bunun üçün xüsusi bir iş görməsinə ehtiyac yoxdur - sadəcə olaraq müşahidəçilər göndərir, az miqdarda pul köçürür, bir neçə silah göndərir. Bunun müqabilində Aİ çox şeyə hazır olan, o cümlədən Rusiya və Azərbaycanın regionda maraqlarına qarşı çıxan ölkə əldə edir", - deyə Naumov bildirib. Politoloq qeyd edib ki, Ermənistanın Aİ-yə daxil olması prosesi istənilən halda ümumi sərhədlərin olmaması ilə çətinləşir. "Ermənistan Aİ-yə daxil olmaq niyyətində deyil, xüsusən də onun İttifaqla nə quru, nə də dəniz sərhədləri olmadığına görə", - Naumov bildirib. Onun fikrincə, belə bir ideyanın müzakirəsi Paşinyana sərfəlidir və erməni xalqı ölkənin Qərbə doğru getdiyi illüziyasını qəbul edir.

Məlum məsələdir ki, Avropa İttifaqına üzvlük arzu və istək əsasında reallaşmır. Bu, müəyyən siyasi qərarlar, standartlar çərçivəsində həyata keçirilir. Müasir Ermənistanda isə bu standartların yüzə biri

yoxdur desək, yanlışdır. Burada rəsmi İrəvanın "avropalı olmaq" üçün həddən artıq tələsdiyini demək lazımdır. Axı, həmin Aİ-də yaxşı bilir ki, Ermənistan Moskvanın dominantlıq etdiyi bir sıra siyasi, iqtisadi, eləcə də hərbi ittifaqların, xüsusən də Avrasiya İqtisadi İttifaqı və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvüdür. İkincisi, Aİ-yə üzv olmağın əsas şərti ölkənin Avropa qitəsində yerləşməsidir. Ermənistan isə coğrafi nöqtəyi-nəzərdən Asiyaya aiddir. Üçüncüsü, Ermənistanın müstəqil iqtisadiyyatı mövcud deyil. Hayastan bu sahədə Moskvadan tam asılı vəziyyətdədir. Bundan başqa, regional şərait və reallıq da İrəvanın Aİ üzvlüyünə namizəd olmasına imkan vermir. Dördüncüsü, Ermənistanın beynəlxalq hüququn tələblərinə cavab verən konstitusiyası yoxdur. Onun əsas qanunu özündə qonşu dövlətlərə qarşı ərazi iddialarını ehtiva edir. Bu durumda Ermənistanın Avropa ailəsinə hansı parametrlərə görə üzv olmağa çalışması heç özünə də tam aydın deyil.

Paşinyanın öz xalqının gözüne kül üfürmək şəkəri

Bununla belə, erməni siyasi elitası hələ də xalqa Aİ-yə üzvlüklə bağlı nağıllar danışmaqda davam edir. Paralel olaraq isə hökumət tezisini dəstəkləmək üçün KİV-lərdə tez-tez bu məsələ ilə bağlı palaz-palaz yazılar hazırlanır, artıq yaxın vaxtlarda bunun reallaşacağı bildirilir. Kiçik araşdırmalar zamanı məlum olur ki, yaxın illər ərzində Avropa siyasətinin üfünündə erməni bayrağının dalğalanması mümkün deyil. Elə bir neçə ay öncə Aİ-nin Xarici siyasət və təhlükəsizlik məsələləri üzrə ali nümayəndəsinin sözcüsü Peter Stano bu barədə maraqlı açıqlama vermişdi. P.Stano "Azadlıq Radiosu"nun Ermənistan bürosuna müsahibəsində bildirmişdi ki, Ermənistanla Avropa İttifaqı arasında danışıqların üzvlük nami-

na, daha dəqiq desək, Aİ-nin mümkün genişlənmə planlarına göz atsın. Çünki orada Ermənistanla aid bir cümləyə rast gəlinmir. Belə ki, nə Ümumavropa məkanında böyük nüfuza malik EPP, yəni Avropa Xalq Partiyasının, nə PES, yəni Avropalı Sosialistlər Partiyasının (nüfuzuna görə ikinci partiyadır), nə ALDE, yəni Avropa Naminə Liberallar və Demokratlar Alyansının (hazırkı parlamentdə üçüncü olan hökumətin bir hissəsidir), nə ECR, yəni Avropa Mühafizəkarlar və İslahatçılar Alyansının (əslində hökumət partiyası yox, avroskeptiklər sırasına daxildir), nə də ki, Avropa Yaşlılar Partiyasının proqramlarına nəzər saldıqda görürük ki, Ermənistan barədə bir söz belə yoxdur. Siyahını uzat-

zedliyi imkanları ilə heç bir əlaqəsi yoxdur: "Bunun potensial üzvlük namizədliyi prosesi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Aİ-Ermənistan tərəfdaşlığı gündəliyi üzrə danışıqlar hər iki tərəfin birgə daha çox işlər görmək üçün qarşılıqlı istək və iradəsinə əks etdirir, mövcud münasibətlərə əsaslanır. Hazırkı əlaqələr isə Hərtərəfli və Genişləndirilmiş Tərəfdaşlıq Sazişi ilə müəyyən edilir. Bu danışıqların potensial üzvlüyə namizədlik imkanları ilə heç bir əlaqəsi yoxdur, bunlar iki fərqli şeydir, bizim artıq Ermənistanla Hərtərəfli və Genişləndirilmiş Tərəfdaşlıq Sazişimiz var və indi biz bu baza əsasında hansı sahələrdə daha sıx əməkdaşlıq edə biləcəyimizi müəyyən edirik".

İlk dövrlərdə isə vəziyyət tamamilə fərqli idi. Ermənistanın perspektivdə Aİ-yə üzv olmaq ümidi böyük idi. Ancaq P.Stanonun açıqlaması bu ümidlərin puça çıxacağını göstərir. Ermənistanla bu geosiyasi reallığı dərk etmək üçün uzağa getmək lazım deyil. Yeter ki, bu gün Avropa Parlamentində təmsil olunan aparıcı partiyaların planları-

maq olar. Avropa Solçular Partiyası, Avropa Azad Alyansı kimi siyasi qurumların da seçkiqabağı proqramında Ermənistanla aid bir cümləyə rast gəlinməmişdi. Qeyd edək ki, yuxarıda adı çəkilən siyasi partiyalar Avropada kifayət qədər çəki və nüfuza malikdir və rəsmi Brüsseldə siyasi qərarların alınmasında həlledici rol malikdirlər.

Fikrimizi ümumiləşdirsək deyə bilərik ki, yaxın illərdə Ermənistanın Aİ-yə üzvlüyündən bəhs edilməyəcək. Bu məsələ ilə bağlı Avropanın əsas siyasi qüvvələrinin heç bir baxışı, vədi yoxdur. Bu isə bir daha deməyə əsas verir ki, erməni siyasi elitası xalqın gözüne kül üfürmək, nağıllar danışmaqla başının altına yastıq qoyur. Amma necə deyərlər, yalan ayaq tutar, yeriməz. Yəqin ki, bir müddətdən sonra sadə erməni xalqı bunun hesabını soruşacaq və Aİ üzvlüyü ilə bağlı verilən vədlərə görə Paşinyan hökuməti cavab verməli olacaq.

Sevinc Azadi

SON SƏHİFƏ

SƏS

14 yanvar
2025-ci il

“Valideynlər övladlarını daha da yükləyir, bu da...”

“Bizdə valideynlər çox vaxt gənckən müəyyən səbəblərdən əldə edə bilmədiyi, onların da öz valideynlərinin nəyəyə icazə vermədiyi, qarşılarını hər hansı bir nüasnan kəsdiyindən onlar da öz uşaqlarının üzərinə düşürlər. Valideynlərin çoxu özünün əldə edə bilmədikləri arzularını uşaqlarından umurlar.

Yeni övladının nələrsə çatacaq qabiliyyətini nəzərə almayıb onları daha da yükləyirlər. Bir sözlə uşağın bacarıq qabiliyyətini nəzərə almadan, mükəmməliyyətçilik perfeksanizm nüasından yanaşaraq uşaqları müxtəlif uğurlara səsleyirlər”. Bu sözləri ailə və uşaq psixoloqu, təlimçi Aynur İsmayılova SİA-ya açıqlamasında deyib.

Psixoloq həmçinin qeyd edib ki, hər bir gəncin beynində hər zaman yarımçıqlıq, yeni mən filan şeyə çata bilmədim, mütəlcək şəkildə çatmalıyam deyib onu ehtiyacı olmadı hər şeyə çatmaq təzyiqini özündə formalaşdırır: “Bu da onda özü hiss etmədən nevroz xəstəliyinə səbəb olur, daha çox aqressiv olmağa başlayır, ətrafına və özüne

MÜNASİBƏT

zərər verir. Amma valideynlər uşaqlarının erkən yaşlarda bacarıqlarını kəşf edib, bu bacarığın onda nə qədər mükəmməl olduğuna inandırsalar, sən bacarığın başqasında yoxdu, bununla qabağa gedə bilərsən mexanizminə inandırsalar gələcəkdə də həmin uşaq bir gənc kimi özünü hər şeyə çatmaq təzyiqi fikrindən geri atar. Yəni öz işi ilə istədiyi və sevdiyi şəkildə məşğul olub daha çox xoşbəxt ola bilər, aqressiv olmaq yerinə insanları sevindirməyə, onlara xeyir verməyə çalışar”.

Xeyrənsə Piriyeva

“Barselona” “Real”ı əzdi, Superkubokun qalibi oldu!

Futbol üzrə İspaniya Superkubokunun qalibi bəlli olub. Həlledici oyunda Madrid “Real”ı və “Barselona” komandaları qarşılaşıb.

Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində keçirilən görüş Kataloniya təmsilçisinin 5:2 hesablı qələbəsi ilə yekunlaşıb. Bununla da “Barselona” tarixində 15-ci dəfə İspaniya Superkubokunun qalibi olub.

“SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR
AŞAĞIDAKI YAYIM
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ
SAXLAYA BİLƏRLƏR

1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN
XİDMƏTİNDƏYİK
Müraciət, şikayət, yazı,
təbrik və başsağlıqlarınızı
dərc etməyə hazırıq!

Ərinin qətlinə görə tutulmuşdu, sərbəst buraxıldı...

Salyan rayonunun Yeni Uluxanlı kəndində ərinin qətlə yetirməkdə şübhəli bilinən 39 yaşlı Mətanət Hüseynova sərbəst buraxılıb. SİA xəbər verir ki, ötən il dekabrın 18-də itkin düşmüş Salyan rayon sakini, 1984-cü il təvəllüdü Rəyal Hüseynovun qəsdən öldürülməsi ilə bağlı başqa şəxs saxlanılıb.

Qeyd edək ki, polis və prokurorluğun birgə fəaliyyəti nəticəsində ötən ilin dekabrın 18-də itkin düşmüş Salyan rayon sakini, 1984-cü il təvəllüdü Rəyal Hüseynovun qəsdən öldürüldüyü müəyyən edilib. 1986-cı il təvəllüdü Mətanət Hüseynovanın Salyan rayonunun Yeni Uluxanlı kəndində işlədikləri fermada aralarında yaranmış mübahisə zamanı əri Rəyal Hüseynova ov tüfəngi ilə atəş açaraq qəsdən öldürməsi, növbəti gün cinayət hadisəsini gizlətmək üçün meyiti hissələrə bölərək kənd ərazisindəki kollektora atmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Salyan Rayon

Sumqayıtda DƏHŞƏT - bir ailənin 5 üzvü dəm qazından zəhərləndi!

Dəm qazı daha bir faciəyə səbəb oldu. Sumqayıtda bir ailənin 5 üzvü dəm qazından zəhərlənib. Hadisə şəhərin 18-ci məhəlləsində qeydə alınıb. Belə ki, 1981-ci il təvəllüdü İlqar Adil oğlu Süleymanov, həyat yoldaşı 1986-cı il təvəllüdü Könül Zakir qızı Süleymanova, övladları; 2006-cı il təvəllüdü Yeter İlqar qızı Süleymanova, 2007-ci il təvəllüdü Turanə İlqar qızı Süleymanova və 2008-ci il təvəllüdü Ülvi İlqar oğlu Süleymanov yaşadıkları evdə dəm qazından zəhərləniblər.

Zərərçəkənlər xəstəxanaya çatdırılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

BAŞSAĞLIĞI

Dərin hüznə bildirik ki, Bank BTB-nin kollektivində böyük itki baş verib. Audit Komitəsinin üzvü, dəyərlı həmkarımız Rövşən Abdullayev vəfat etmişdir. Bununla əlaqədar ailəsinə başsağlığı verir, əziz xatirəsini ehtiramla yad edirik.

Allah rəhmət eləsin!

Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adamöldürmə) maddəsilə cinayət işi başlanılıb, Mətanət Hüseynova polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilmiş və prokurorluq tərəfindən şübhəli şəxs qismində tutulmuşdu. Mətanət Hüseynova Neftçala Rayon Xəstəxanasının cərrahı, bölgədə tanınmış həkim Fədail Salmanovun qızıdır, iki yeni-yetmə övladı var.

Baş redaktor:
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492
<http://www.ses-news.az>
<http://www.sesqazeti.az>
E-mail: ses@sia.az

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-CI İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi
ilə müəllifin mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və
bazar ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur

Tiraj: 2700